

O'QISH DARSLARIDA QO'LLANILADIGAN USULLAR

Dinara Bekpolatova Ong'arbay qizi

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika institutininig

Turkiy tillar fakulteti talabasi

<https://www.doi.org/10.5281/zenodo.7854519>

ARTICLE INFO

Received: 13th April 2023

Accepted: 21th April 2023

Online: 22th April 2023

KEY WORDS

To'g'ridan to'g'ri ta'lim,
yo'naltirilgan o'qish, birgalikda
o'qish, mustaqil o'qish,
an'anaviy yondashuv, bir butun
til, zamonaviy texnologiyalar.

ABSTRACT

O'qish darslari o'quvchining ta'lim yo'lining ajralmas qismi bo'lib, ular o'quvchilarning tilni bilish va tushunish ko'nikmalarini oshirishga qaratilgan. Barcha yosh guruhlari va ta'lim darajasidagi o'qituvchilar o'z o'quvchilari uchun qiziqarli faoliyat sifatida o'qishni rag'batlantirish uchun bir qator usullarni talab qiladi. Ushbu maqolada biz o'qish darslarida qo'llaniladigan eng samarali usullarni ko'rib chiqamiz.

O'qish - bu odamlarga shaxsiy va professional o'sish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlar va tajribalarga kirish imkonini beradigan muhim mahorat. Shunday qilib, o'qish darslari ta'limning muhim yo'nalishi bo'lib, o'qituvchilar o'quvchilarning o'qish qobiliyatini oshirish uchun samarali usullarni qo'llashlari kerak. O'qish darslarida to'g'ridan-to'g'ri ko'rsatma, yo'naltirilgan o'qish, birgalikda o'qish va mustaqil o'qish kabi turli usullar qo'llaniladi.

To'g'ridan-to'g'ri ta'lim - bu o'qituvchi tomonidan boshqariladigan usul bo'lib, u dekodlash, ravonlik va tushunish kabi o'ziga xos o'qish ko'nikmalarini o'rgatishga qaratilgan. Bu usul muayyan maqsadga erishish uchun o'qituvchi rahbarligidagi ma'ruzalar, modellashtirish va yo'naltirilgan amaliyotdan foydalanishni o'z ichiga oladi. Ushbu usulning ahamiyati shundaki, u aniq ko'rsatma beradi, bu esa o'quvchilarga o'qish materialini yaxshiroq tushunish imkonini beradi.

O'qish darslarida qo'llaniladigan yana bir usul - yo'naltirilgan o'qish. Bu usul o'quvchilarning kichik guruhlarida bir xil matnni o'qish malakalari darajasida o'qishga qaratilgan. O'qituvchi o'qish jarayonini osonlashtiradi, savollar beradi va talabalarni matnni muhokama qilishga undaydi. Yo'naltirilgan o'qishning ahamiyati shundaki, u o'quvchilarda matn mavzusi va g'oyalarini tengdoshlari bilan muhokama qilish orqali tushunish va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi.

Birgalikda o'qish - bu o'qituvchining matnni talabalarga ovoz chiqarib o'qishini o'z ichiga olgan yana bir usul. O'qituvchi asosiy lug'at va tushunchalarni ta'kidlab, ravon o'qish va ifodalashni modellashtiradi. Birgalikda o'qishning ahamiyati shundaki, u savodxonlik va tilni rivojlantirishga yordam beradi va o'quvchilarda o'qishga mehr uyg'otadi.

Mustaqil o'qish - o'qish darslarida o'quvchilarni mustaqil o'qishga undaydigan integral usul. Bu usul o'quvchilarga adabiyotning bir nechta janrlarini o'rganish imkonini beradi va jarayonda ravon o'qish va tushunishni rivojlantiradi. Mustaqil o'qishning ahamiyati shundaki,

u o'qishga ijobiy munosabatni uyg'otadi va o'quvchilarda bir umr zavqlanib o'qish odatini shakllantirish imkonini beradi.

An'anaviy yondashuv - ko'pincha o'quvchilarga o'qishni o'rgatish uchun darsliklar va o'quv qo'llanmalaridan foydalanadilar. Darslik o'quvchilarning mazmunni yaxshiroq idrok etishiga yordam beruvchi o'qish mashqlari va mashg'ulotlar majmuasini o'z ichiga oladi. O'qituvchi odatda oddiy o'qish topshiriqlaridan, masalan, so'zlarni, gap tuzilmalarini va tayanch iboralarni aniqlashdan boshlaydi. Talabaning takomillashishi bilan o'qituvchi asta-sekin o'qish vazifalarining murakkabligini oshiradi, bu esa uni yanada qiyinlashtiradi.

Yana bir mashhur yondashuv - bu butun til usuli bo'lib, o'qituvchi asosan o'qish materialining butun kontekstiga e'tibor beradi. Bu usul alohida so'z va iboralarni tushunish qobiliyatining muhimligini ta'kidlaydi. Shuning uchun o'qituvchi o'quvchilarning o'qish malakasini oshirish uchun turli xil materiallardan hikoya, roman, maqolalardan foydalanadi. Bu usul ham o'quvchilarning mazmunini tanqidiy tahlil qilishga, fikr yuritish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Yangi usul raqamli media va texnologiyalardan foydalanishdir. Zamonaviy dunyoda talabalar texnologiyani yaxshi bilishadi va o'qituvchilar o'qish qobiliyatlarini yaxshilash uchun bundan foydalanadilar. Elektron kitoblar, onlayn ilovalar va interaktiv dasturlardan foydalanish o'qish ko'nikmalarini oshirish uchun ajoyib vositadir. Texnologiyaning muhim afzalligi shundaki, u talabalarga ularning faoliyati haqida darhol fikr bildiradi. Bu usul o'quvchilar uchun shaxsiylashtirilgan ta'lim tajribasini yaratadi va ularga o'zlari xohlagan sur'atda rivojlanish imkonini beradi.

Nihoyat, boshqariladigan o'qish usuli o'xshash o'qish qobiliyatiga ega bo'lgan kichik guruhlariga qaratilgan strategiyadir. Ushbu strategiyada o'qituvchi har bir talabaga individual e'tibor beradi va guruh navbatma-navbat ovoz chiqarib o'qiydi, o'qituvchi esa talaffuz va tushunish xatolarini tuzatadi. Bu usul talabalar uchun bir-birlariga yordam berishlari va o'rganishlari mumkin bo'lgan qo'llab-quvvatlovchi muhitni targ'ib qiladi.

Xulosa qilib aytish mumkinki, o'qish darslari o'quvchilarning o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O'qish darslarida qo'llaniladigan turli usullar, jumladan, to'g'ridan-to'g'ri yo'l-yo'riq ko'rsatish, yo'naltirilgan o'qish, birgalikda o'qish va mustaqil o'qish o'quvchilarga o'qish materialini yaxshiroq tushunishga, tushunish va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga, savodxonlik va tilni rivojlantirishga yordam beradi hamda bolalarda o'qishga mehr uyg'otadi. O'qituvchilar uchun o'quvchilarning turli qobiliyatlari va o'rganish uslublariga mos keladigan mos usullarni tanlash muhimdir.

O'qish darslarida qo'llaniladigan usullarni tanlashga jiddiy e'tibor berish o'qish ko'nikmalarini samarali o'qitish va o'rganishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Tegishli usullar juda muhim, chunki ular tushunish, ravonlik va o'quvchilarning matndan ma'no chiqarish uchun kontekstdan foydalanish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. O'qituvchilar turli xil o'quvchilarning ehtiyojlarini qondirish uchun turli usullardan foydalanishlarini ta'minlashlari va ishonchli o'quvchilar bo'lishlari uchun mustahkam poydevor yaratishlari kerak.

References:

1. Umumiy o'rta ta'limning davlat ta'lim standarti va o'quv dasturi. Ona tili. Adabiyot. O'zbek tili (ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablar uchun). Toshkent. "Sharq" nashriyot-matbaa konserni.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risidagi Qonuni". 2020-y 23-sentabr.